

Azt hiszem — persze nem vagyok járatos a politikában és a gazdaságban —, de szerintem minden marad a régiben. Nem engedi az állami vezetés, hiába cserélték ki. Egy idő után elnagyolják a dolgokat és így minden marad. Sőt van egy olyan érzésem, hogy ahogy a kedélyek elcsitulnak, ezek a sztrájk-szervezők eltűnnek. Amikor nyugodt a helyzet, akkor vonják őket felelősségre. A kollégáik meg azt sem tudják majd, hogy hol vannak. Én ezt így látom. Eltűnnek az emberek. Például behívják katonának és eltűnik. Nem nehéz egy vagy akár több embert is eltűntetni.

— *Lesz-e mindennek itthoni hatása?*

A most szeptemberi, itthoni áremeléssel kapcsolatban is volt szerintem hatása. Ezt persze nem tudom bizonyítani. De voltak kósza hírek, hogy lesz áremelés. Aztán jött a hír, hogy nem lesz nálunk áremelés. És szerintem azért, mert tartottak attól, hogy nálunk is lesz valami megmozdulás. Foglalkoztatja a kérdés a vezetést is, mert izgulnak, hogy nálunk is lehet valami hatása. Konkrétan persze nem tudom megmondani, hogy milyen hatása volt.

— *Sztrájkolnának-e itthon is a munkások?*

Én megértem és helyeslem is ezt a megmozdulást. Az a kósza hír, hogy Csepelen is volt valami megmozdulás. Lehet, hogy elfogult vagyok a munkások iránt; a munkások nem ok nélkül csinálnak valamit. Nagy elkeseredés — nem azt mondom, hogy nyomor — de nagy elkeseredés kell ahhoz, hogy egy sztrájk kitörjön.

DR. PÁKH TIBOR, JOGÁSZ :

Neve 1980. tavaszán vált ismertté Európa-szerte, amikor — egyedüli magyar résztvevőként — Lengyelországban csatlakozott a NOWA független kia-

dó munkatársainak szabadonbocsátásáért folytatott szolidaritási éhségsztrájkhoz. Pákh nem először folyamodott a tiltakozásnak ehhez az erőteljes formájához. 1960-ban 15 évi börtönre ítélték 1956-tal kapcsolatos vádak alapján. 1966-tól kezdve először beadványokban, majd éhségsztrájkokkal követelte a politikai foglyokat megillető bánásmódot és a belügyi szervek túlkapásainak megszüntetését a börtönökön belül. Három egymást követő esetben erőszakkal elektrosokknak vetették alá, de mivel ezután is folytatta az éhségsztrájkot, elmebetegnek nyilvánították. Ennek ellenére még évekig börtönben tartották. 1971-ben polgári zárt intézetben helyezték el, ahonnan néhány hónap után elbocsátották.

Hagyományos udvariassággal fogad albérletében, amelynek falán a feszület az egyetlen dísz. Jegyzőkönyv diktálásához szokott ember pontosságával és gyorsaságával mondja tollba válaszait.

— *Miért vett részt a lengyelek éhségsztrájkjában?*

Közép- és Kelet-Európa sorsát 1.000 év óta döntően befolyásolja a magyarok és a lengyelek történelmének alakulása. A cseh születésű Szent Adalbert, aki István királyunkat megkeresztelte, közös védőszentünk és jelenleg Gnieznoban van eltemetve.

Az ő szellemében és a Szűzanya — Patrona Hungariae és Regina Poloniae — oltalma alatt kívántam résztvenni lengyel barátaink tiltakozó böjtjében, amelyet a Varsó melletti Podkova Lesna-i templomban folytattak, tíz napig.

Megérkezésemkor engedélyt kértem, hogy csatlakozhassak hozzájuk, amit nagy örömmel meg is engedtek. Tisztáztuk, hogy fellépésünk alapja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezség-okmánya, amely 1966-ben kelt és amelyet Magyarország is törvénybe iktatott 1976-ban. A nemzetek önrendelkezési joga és az egyének szabadságjogai, amelyeket ez az egyezmény rögzít, az egyedüli alap, amelyen népeink és a térség gondjai-bajai megoldhatók.

A bőjtölők között a lengyel társadalom legkülönbözőbb csoportjai és rétegei voltak képviselve, vallásosak és ateisták, munkások és értelmiségiek, fiatalok és idősek. Részvételemet szolidaritásunk szimbólumának tekintették. Remélem, sikerült hozzájárulnom a magyar-lengyel barátság elmélyítéséhez.

Naponta szentmisén vettünk részt. A templom és környéke zsúfolásig megtelt. A szentmisén résztvevők lélekben teljesen egyesültek velünk. Érezhető volt a szentlélek aktív működése.

— *Mi a véleménye a mostani lengyel változásokról?*

Nem vagyok szociológus, de úgy érzem, hogy a lengyeleknél most az jött létre, amit forradalmi munkásosztálynak lehetne nevezni.

Azt hiszem, a Podkova Lesna-i tiltakozó bőjt is hozzájárult a demokratikus kibontakozáshoz, de a jelentősége nyilvánvalóan eltörpül a jelenlegi országos méretű átalakuláshoz viszonyítva. Hiszen ez az egész lengyel munkásság egységes megmozdulása, míg a mi kis összejövetelünk egy heterogén összetételű csoport elmélyült együttes fohászának tekinthető.

Nagyon reménykedem, hogy a magyar nép felismeri a lengyel nép mostani vívmányainak jelentőségét és miként ez már több elszigetelt esetben tapasztalható is volt, szolidáris marad a lengyel néppel. Ez vonatkozik minden közép- és kelet-európai népre. Végzetes következményei lennének a magyar népre, ha megfeledkeznek a történelmi folytonosságról és bármilyen erőszaknak engedve, bármilyen módon és bármilyen mértékben részt venne egy olyan akcióban, amely a lengyelországi demokratikus kibontakozás elfojtására irányul.

EGY FIATAL KATOLIKUS PAP :

— *Mennyiben keresztény esemény az Ön számára a lengyel fordulat?*